כנס סייבר ומשפט בנושא רגולציה של מטבעות וירטואליים

22.04.18 – בשיתוף עם משרד עו"ד שבלת ושות'

בכנס השתתפו מספר מומחים בתחום המטבעות הקריפטוגרפים, בין היתר כללו הנוכחים אנשים מרשות לני"ע, חוקרים ממרכז הסייבר של האוניברסיטה, עו"ד ממספר משרדים ובין היתר ממשרד שיבולת (משרד עמית של הפקולטה) ואנשי רגולציה ומשפט.

עיקרי הדברים:

- לעורכי הדין יש תפקיד כשומרי סף – הם מסננים לקוחות פוטנציאלים שאינם קשורים לתחום, שלא בשלים להתחיל לדבר על הנפקת מטבעות וירטואלים וכו'. כשהרגולטור עוד לא נכנס לתמונה יש למשרדי עו"ד מחוייבות לציבור ולשם של המשרד כמשרד והם בעצם משמשים כשומרי סף עד שהרגולטור מתעורר.
- רגולטור בגרמניה וה-G20 התחילו לדבר על הצורך ברגולציה עולמית.
- הטכנולוגיה מוכיחה שאנשים לא יודעים לעשות opt out לטכנולוגיה חדשנית. אולי זה מצריך רגולציה חדשה. אולי הרגולציה של ניירות ערך לא מתאימה למטבעות וירטואליים.
- איך רגולטור עונה על השאלה האם הנפקת מטבע וירטואלי היא הנפקת נייר ערך? צריך לזכור שיש פה פערי ידע גדולים בין הרגולטור לקהילה, לוקח לו זמן להבין את הדברים. בתחום הקריפטו יש המון רעש וצריך ללמוד לסנן. הרגולטור זוכר שהיו בעבר פעילויות פיננסיות שגרמו נזק למשקיעים כמו אופציות בינאריות או בועת הדוט קום והוא לא יכול שלא לשאול את עצמו האם הדבר הזה של מטבעות אלקטרוניים לא יגמר אותו הדבר? לכן הרגולטור מנסה להיות זהיר. לכן נוצרת אי וודאות בשוק.
- ברשות ני"ע עוקבים אחרי נושא הנפקת מטבעות אלקטרוניים כבר יותר משנה – ביטקוין הוא לא נייר ערך. אבל אין ספק שהדאו הוא נייר ערך. הגישה הרווחת בעולם היתה לפרסם אזהרה כללית לציבור – שימו לב הנפקה של מטבע אלקטרוני עשויה להוות הנפקה לציבור. השאלה מתי מטבע קריפטוגרפי הוא נייר ערך היא שאלה שרבים וטובים מתלבטים בה. החל מספטמבר 2017 הרשות בארץ ערכה המון ישיבות בתחום כדי לגבש עמדה בנושא. המטרה של הרשות בארץ היתה להבהיר את התחום הרגולטורי בארץ מהר כדי לאפשר את הפעילות בארץ. לצד הניתוח המשפטי הצר יש בדו"ח התייחסות לכל נושא הבלוקצ'יין.
- בהרבה מקרים הנפקה של מטבעות אלקטרוניים היא כר פורה להונאות. יש גורמים שליליים שנכנסו לתחום ומנסים לעקוף את הרגולציה הקיימת.
- הגישה של הרשות מנסה לאזן בין האינטרסים: להגן על משקיעים ולא לאפשר להנפקה של מטבעות אלקטרוניים לעקוף את הרגולציה אבל מצד שני לא להוות חסם לחדשנות. דו"ח הביניים יחסית מגובש ביחס לעמדה במדינות אחרות. לצד הניתוח המשפטי החלטנו להמליץ על מסלולי גיוס ספציפיים להנפקת מטבעות אלקטרוניים (דומה לקראוד פאנדינג). בדו"ח מועלית האפשרות שאולי כדאי להסתמך גם על רגולציה זרה.
- כל רגולציה כלכלית נועדה לתקן כשלי שוק – ככל שהשוק פחות כושל כך יש בה פחות צורך. לכן לתעשייה יש אינטרס לעשות רגולציה טובה עצמית וזה יחסוך רגולציה של הרגולטור.

- מטבעות קריפטוגרפיים (אלקטרוניים) הינם מטבעות שהופקו ונשמרו באופן אלקטרוני. משתמשים יכולים להשתמש בהם כדי לסחור האחד עם השני במוצרים אמתיים או וירטואלים ללא צורך במסלקות.
- האטרקטיביות של מטבעות אלו נובעת בין היתר מכך שהם בעלי אופי מבוזר ושאינם מצריכים מתווכים פיננסים לצורך המסחר בהם.
- אבל לא כל המטבעות הקריפטוגרפיים נולדו זהים, השונות ביניהם צריכה לייצר שונות ברגולציה החלה עליהם.
- חלק מהמטבעות האלקטרוניים משמשים באמת כמטבע בעוד שאחרים הינם בעצם נייר ערך שהונפק ללא תשקיף ורישום. המבחן הקובע: האם יש ציפייה לרווחים שמתבססים על המאמצים של אנשים אחרים?
- צריך לפקח על כל המטבעות האלקטרוניים כדי להגן מפני הונאות. במקרים שבהם המטבע הופך להיות מסוכן סיסטמית (מערכתית) צריך בנוסף לפקח עליו כדי למנוע את הסיכון המערכתי.
- מטבע אמור לענות על שלוש פונקציות עיקריות: לאכסן ערך, מטבע עובר לסוחר (מדיום אוף אקסג'נג'), להיות אמת מידה להערכה של ערך של דברים אחרים. כל התכונות הללו מתקיים במטבעות הפיאט.
- מדוע צריך מטבעות שאינם פיאט? גישה אחת אומרת כי הממשלות מושחתות – ולכן אם אנחנו יכולים לפתור בעיות נציג ולתת את הפתרון למערכת אלקטרונית אז עדיף. גישה אחרת אומרת שאין מקום למטבעות כאלו כי מי שאמור לשלוט בהנפקת הכסף היא המדינה. סאגה מציעה דרך אחרת – חוזה התקשורת שלנו בעולם השתנה. נוצרות לנו קהילות על מדינתיות ותת מדינתיות ובקהילות שבהן נוצרות קהילות כאלו אז נוצר צורך במטבע קהילתי. בעבר המדינה סיפקה את השירות הזה. אבל היום מדינת הלאום לא יודעת להתמודד עם קהילות כאלו שנוצר בהן צורך להחלפת ערך ושהן גלובליות. זו גישה שאומרת שמדינת הלאום צריכה השלמה. כלכלה ומטבע של מדינה מושפעים מפוליטיקה, ממדיניות מוניטרית וכו'. אם ערך הפאונד איבד 20% אז כנראה שגם הכלכלה איבדה 20% וגם שכר הדירה שלי ירד ב – 20%. אבל אם אני קונה משהו באי ביי אז הערך לא מושפע ממה שקורה לפאונד ספציפית. ופה יש מקום לכלים אחרים של אכסנת ערך. סאגה מפתחת מטבע גלובלי לא אנונימי ושלא מתיימר להחליף פיאט קארנסי. השאלה המעניינת היא מה הסקופ של הנפקת המטבע ומה המטרה שלו. כשסאגה התחילו לעצב את המטבע לפני שנה, אז היו רק אלף טוקונים, והשאלה היא למה אין עדיין אף מטבע? הגענו לשלוש מסקנות עיקריות – ידע: התחום מובל על ידי טכנולוגים ולא על ידי כלכלנים או אנשי בנק מרכזי, הדבר השני הוא התנודתיות: סוחר צריך להעדיף אותו על פני מטבע אחר ובשביל זה צריך יציבות – צריך לעבור לאט ממטבע פיאט למטבע הווירטואלי (כמו שבהתחלה מטבעות פיאט גובו בזהב עד שכבר לא היה צריך את הגיבוי הזה). לכן המטרה היתה לגבש מנגנון רזרבה (מודל של העברת אמון). הדבר השלישי: יש חוזה אחד שהוא מדינת הלאום והוא החוזה של האחריותיות של האחד כלפי השני. לכן צריך זהות מאחורי המשתמשים במטבע – הלוגיקה של החוזה החברתי צריכה לעבוד פה. לכן אנחנו לא יכולים להתפלא שמדינת הלאום לא מאמצת בחדווה את המטבעות הקריפטוגרפים אם הם אנונימיים. הדבר האחרון שהוקם בסאגה הוא אינסטיטיוט – לממשל תאגידי הניסיון הוא לטפל בזה מכמה כיוונים כדי לבנות הצעה ממשלתית כי בלוקצ'יין היא לא אטרקטיבית בתחום הזה.

- מטבעות הקריפטו הפכו להיות מנגנון שחרור שסתום לחץ של פושעים, מלבינים, ספקולנטים ואזרחים במדינות כמו ונצואלה שרוצים לשמר את כספם בתקופות של אינפלציה.
- בערוץ הטלגרם "ביטקוין ישראל – מסחר" יש המון הצעות לקניית ביטקויין או איתי'ר במזומן (הלבנת הון קלאסית).
- שוד הקריפטו הגדול – בורסה יפנית בשם קוינצ'ק האקרים גנבו מטבע בשם נם בשווי של 530 מיליון דולר.
- מטבעות כמו זי קאש ומונרו מורידים את האפשרות לעקוב אחרי כספים – כל ההעברות שמות את המידע על הבלוקצ'יין באופן מוצפן.
- עוד שינויים בביטקויין – המערכת משתנה – לא כל עסקה עוברת על הבלוקצ'יין – למשל ערוצי ליטנינג נטוורק – בוב מעביר כסף לאליס הלוך וחזור בערוץ ליטניינג ומה שנרשם בבלוקצ'יין זו רק הטרנזקציה הסופית. כלומר יש סיכוי טוב שלא נוכל לעקוב אחרי ההעברות בביטקויין.
- העתיד של מטבעות אלקטרוניים הוא לא כמו ההווה שלהם. הסיבה היא בעיקר שלביטקויין יש בעיית סקלביליות רצינית (הוא יכול להעביר 3 – 6 טרנזקציות בשניה, בתן ביס יש בשעת השיא 30 עסקאות בשניה). לכן יכולות להיות שלוש אופציות: 1. מטבעות אלקטרוניים ייעלמו מהעולם (ואז אין צורך ברגולציה), 2. ביטקויין מתפתח כדי לפתור את הבעיה, 3. ביטקויין יוחלף על ידי מטבע יותר סקלבילי. כך או כך המטבע שיהיה מיננסטריים הוא לא הביטקויין של היום.
- אבחנה כללית על בניית מערכות: 1. מערכת לגמרי פתוחה ושאפשר לעקוב אחרי הכל בה – יש בה בעיית פרטיות, 2. מערכות פרטיות לגמרי כמו זי קאש ומונרו – קשה לשבור אותן, 3. יש מערכות פרטיות שבהן נותנים דלת אחורית לממשלה ולגורמי אכיפה (פרויקטים בקוד פתוח לא עובדים בצורה הזו, צריך יש מכוונת כדי לקבל החלטה כזו), 4. משהו שמאפשר לשמור על פרטיות אבל להוכיח לממשלה שמי שקיבלתי/העברתי אליו את הכסף הוא ברשימה לבנה. אפשר לעשות את זה בעזרת הוכחות באפס ידיעה. זה דורש שיתוף פעולה מראש עם רגולטורים ולכן אולי זה לא יקרה.
- אם מטבעות אלקטרוניים ישיגו אימוץ רחב רגולטורים יהיו בנקודת הכרעה כמעט בינארית – או שלא תהיה רגולציה או שנראה סגירה מוחלטת של מטבעות אלקטרוניים.